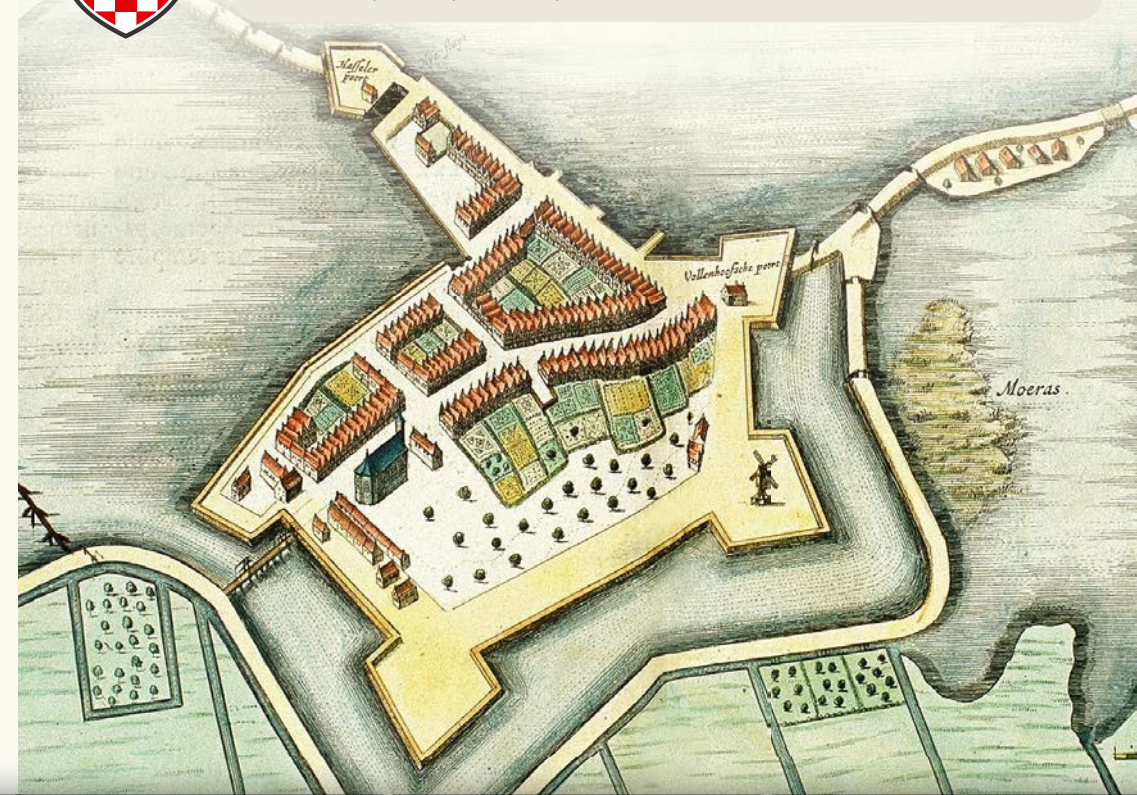

SLUZIGER KRONIEK

JAARGANG NR. 29 | NUMMER 85 | APRIL 2019

Tijdschrift van de Historische Vereniging Zwartsluis over de geschiedenis van Zwartsluis, Baarlo, De Velde, Zwartewaterklooster en Zandbelt en Schutsloot

De historische vereniging Zwartsluis, opgericht in 1990, streeft ernaar het historisch waardebef en de kennis over het erfgoed van Zwartsluis te bevorderen in allerlei vormen, onder haar leden en andere geïnteresseerden.

Vormgeving en opmaak:
Rudi Dekker | Grafische Vormgeving, Zwartsluis
www.rudidekker.nl

www.historiezwartsluis.nl

Inhoud

- 2 **Van de voorzitter**
Cees Berens
- 2 **Van de redactie**
Geert Doosje
- 3 **Reactie naar aanleiding van de foto
op de middenpagina van Kroniek nr. 83**
A.V. Estié - Westerhuis
- 4 **105 jaar Bakkerij Kampherbeek**
Gerard Kampherbeek
- 11 **Ut skieve uus dat niet meer skieve staot**
Geert Doosje
- 13 **Zijn er nog oorlogsverhalen,
-ervaringen onder onze leden?**
- 14 **ABC
van Zwartsluis**
- 16 **Puzzel
Middenposter**
- 18 **De herinneringen van Nan de Vries**
Geert Doosje
- 22 **Henk Schraa: een zeer veelzijdig architect**
Gerda Klokke
- 27 **De luxe motor 'Zwartewater'**
Albert Keuter
- 30 **Wat gebeurde er in 1939
"An de Sluus"**

Zwartsluis gerid. Van Geensind 29 Juni.

Van de voorzitter

De Historisch vereniging heeft een paar drukke maanden achter de rug. Het bestuur vergadert nu elke maand in ons onderkomen "Achter de Wal". Ook ontvangen we daar mensen die oude foto's of documenten hebben van Zwartsluis en zijn we er regelmatig aanwezig voor andere activiteiten. Een gedeelte van de "Voerman-collectie" die in ons archief stond is verhuisd naar de Sluispoort en staat daar met de rest van de foto's netjes in de schappen en is voor iedereen ter inzage.

Op 10 april hebben we een ledenbijeenkomst gepland, waar dhr. Koos Witteveen ons gaat vertellen over "Het militair ceremonieel rondom het koninklijk huis", waarin naast het huwelijk van Willem Alexander en Maxima ook de begrafenis van Z.K.H. Prins Claus aan bod komt. Die avond staat ook in het teken van de jaarvergadering. U bent van harte welkom vanaf 19.30 uur in de Sluispoort; Het programma begint om 20.00 uur.

Wij zijn bezig met de voorbereidingen voor "Zwartsluis onder Zeil". Wellicht vraagt u zich af, waaruit onze betrokkenheid bestaat. Tijdens de festiviteiten is ons archief "Achter de Wal" donderdag en vrijdag geopend voor een bezoek, het brengen van historische foto's en/of documenten van Zwartsluis.

Op zaterdag tijdens de braderie zijn wij aanwezig met een kraam, vol met mooie foto's, platen, boeken, posters en een historische kalender voor 2020 welke bij ons besteld kan worden. Voor de kinderen hebben we een mooie kleurplaat die ingeleverd kan worden. Aan de kleurwedstrijd zijn leuke prijzen verbonden. Graag tot ziens in "Achter de Wal".

Cees Berens

Van de redactie

Geachte lezers,

Afgelopen kwartaal heeft de redactie overleg gevoerd met vaste medewerkers Gerda Klokke en Afke Oosterhaven. Ook onze ruim gesorteerde informatiedrager Albert Greveling woonde het overleg bij. Het was een vruchtbaar overleg, waar mooie initiatieven en onderwerpen de revue passeerden. In deze Kroniek leverde dat een mooi verhaal op over Henk Schraa, architect. We wisten wel,

dat hij actief was in Zwartsluis, maar dat zijn bijdrage aan de vormgeving van Zwartsluis zo indrukwekkend was, heb ik nooit kunnen vermoeden. Verder treft u in deze Kroniek, naast de gebruikelijke rubrieken, het uitgestelde verhaal over de familie Kampherbeek aan. Uit een uitgebreid interview met Nan de Vries ontstond een gevarieerd stuk. Veel van de documentatie had ze zelf al op papier gezet en is omgezet in een gemakkelijke terugblik. Thijs Oosterhof heeft een leuke beeld-puzzel opgezet. Laat u niet uit het veld slaan, door te denken dat u te weinig weet. Veel antwoorden zijn terug te vinden op de site van de Historische Vereniging. Last but not least hebben we op de valreep nog een stuk geschreven over het rechtzetten van het "Schieve uus", Groot Lage-land 21. Een beetje een trendbreuk, omdat we nu geput hebben uit de actualiteit. Kortom weer een gevarieerde inhoud die zeker uw aandacht verdient.

Geert Doosje, eindredacteur

Reactie naar aanleiding van de foto op de middenpagina van Kroniek nr. 83

Wel een beetje laat, maar alsnog wil ik reageren op de mooie poster in het midden van de Sluziger Kroniek van september 2018. Ik werd er door verrast. Het middelste en rechtse huis waren nl. van mijn vader. Als jong meisje moest ik daar, in en na de 2e wereldoorlog, de huur ophalen. Bij Jannes Louwen en Jantje Pereboom, die in het midden woonden, was de huur f 2.50 en bij Teun Bouman f 3,00. Of het wekelijks of maandelijks was, weet ik niet meer. Teun had een winkeltje. Er stonden kisten met groente ed. buiten, voor zover ik weet. Het viel me nu ook op dat het muurtje om de tuintjes hetzelfde was als bij m'n ouderlijk huis op de Zomerdijk, waar Hans Westerhuis nu woont. Van Arnold Slagter uit Dokkum hoorde ik dat zijn broer Harm, die onderdook voor de Duitsers, soms ook sliep bij Jannes en Jantje. Dit verhaal is niet belangrijk, maar ik vond het toch wel leuk om te vermelden.

De familie Bouman voor hun winkeltje bij de Prisonsteeg.

A.V. Estié - Westerhuis

105 jaar Bakkerij Kampherbeek

De familie

Bakkerij Kampherbeek ontstond in 1887.

Fokke Kampherbeek huwde in dat jaar op 27 augustus Geertruida van Dijk. Hij werkte toentertijd als bakkersknecht bij Bakker Woelderink aan de Stationsweg en Geertruida had de bakkerij van haar vader overgenomen na diens dood. Die bakkerij stond in de Kerkstraat.

Op 5 maart 1892 werd Jan geboren. Jan wilde graag onderwijzer worden maar vader Fokke wilde dat hij bakker werd wat alzo geschiedde.

In die tijd waren er ongeveer 18 bakkers in Zwartsluis.

Jan trouwde op 21 oktober 1920 met Hermina Linde. Zij kregen 4 kinderen: Fokke, Dirk, Gerard en Bert.

In 1944 werd Gerard bakker bij zijn vader in de bakkerij. Na de oorlog ging hij naar de bakkersschool in Zwolle en behaalde ook het middenstands- diploma.

Op 22 april 1953 trouwde hij met Grietje de Goede. In dat bakkersgezin werden 6 kinderen geboren: Jan, Henk, Catharina, Herman, Lourens en Gertrude.

Vader en opa Jan overleed op 2 december 1957 op 65-jarige leeftijd, hij was voor 100 % bakker-ondernemer.

Bij zoon Jan zat de aanleg voor het bakkersvak er goed in, in 1972 voltooide hij zijn opleiding in Zwolle en deed hij als volledig vakbekwaam gediplomeerd bakker zijn intrede in de firma. Hij was toen 18 jaar. Hij trouwde op 29 september 1976 met Henny Drost. Samen met haar schoonmoeder Grietje zorgde ze voor de verkoop van de producten uit de bakkerij. Jan en Hennie kregen 3 kinderen: Evelien, Michiel en Marjolein.

Er zijn dus 4 generaties Kampherbeek geweest.

Het bedrijf

Fokke Kampherbeek was zeer creatief, hij bedacht bij de kroning van koningin Wilhelmina een zandkoekje waarin een sierlijke letter W of een kroontje prijkte. Ook mogen de destijds bekende 'Zwartsluizer Vischjes' niet vergeten worden.

Toen Jan in 1920 met Hermina trouwde werd architect Visscher gevraagd een plan te maken. De gebroeders Meindert en Barend Vinke bouwden op de voorkant een verdieping waar Jan's moeder Geertruida ging wonen, vader Fokke was in al 1912 vrij plotseling overleden.

In de crisisjaren na de eerste wereldoorlog ging de ontwikkeling door, er werd een mengmachine en een klutser gekocht. Er was niet veel ruimte in de bakkerij, de meeste ruimte werd in beslag genomen door gemetselde oven, met 1 bakruimte en een onder-oven waarin het rijzen plaatsvond. Er werd gestookt met bakkersturf, een heel lichte soort hoogveen, zeer geschikt voor het beoogde doel.

Jan was niet alleen bakker maar ook een vooruitziend en ondernemend zakenman. Zijn oom, Jan, wist in Zwolle, waar hij een meubelzaak had, een adres waar heerlijke kokoskransjes verkocht konden worden en dat gebeurde dan ook.

Eerst merkte men niet zoveel van de barre oorlogstijd van 1940-1945 maar later kwam o.a. de ellende van de rantsoenering. Overigens had dit soms tot gevolg dat mensen meer brood aten dan men normaal gewoon was. Ondanks de nare tijd zagen vader Jan en zoon Dirk nog kans om een unieke uitbreiding van de omzet te verkrijgen. De Noordoostpolder was droog komen te liggen en moest nu verder ontwikkeld worden. De polderjongens werden aan de rand van Vollenhove en Kadoelen ondergebracht in werkkampen. Bakkers op het 'oude land' mochten onder aantrekkelijke voorwaarden brood leveren.

Dirk was niets te veel en ging dagelijks met een transportfiets naar Kadoelen. Zaterdags met een aanhangwagentje en een dubbele portie, vaak door weer en wind. De klandizie werd per giro-overschrijving afgerekend; daarom kwamen er ook giro-cheques, een opmerkelijk iets in die dagen.

Er kwam een eind aan de polderbezorging toen tijdens een grote razzia duizenden onderduikers in de polder werden opgepakt en op transport naar Duitsland werden gesteld.

In het midden van de oorlog, 1943, werd aan een kruidenier in Barendrecht waar Fokke werkte (hij was in Heerjansdam ondergedoken), taai geleverd. De kruidenier Berkhout zorgde voor stroop. Voor taai-taai had bakkerij Kampherbeek zelf trouwens een grote toewijzing. Het werd volop gebakken; ze was zonder bon te koop. De mensen stonden er tot aan het postkantoor voor in de rij. Tegen inlevering van boter en suiker konden de klanten koekjes laten bakken. Het inleveren van boter en suiker was een situatie die tot vrij lang na de bevrijding voortduurde. Na de oorlog was het met de brandstoffen nog lang misère. Gelukkig wist Frans Visscher, een aangetrouwde neef, een oplossing. De firma Sterenberg in Meppel had oliestookapparaten ontwikkeld die een loeiende vlam in de bakruimte liet branden en zo de benodigde warmte afgaf.

Toen er eind 1944 geen elektriciteit meer was, moesten de degen en met name het roggebrooddeeg met de hand gemengd en gekneet worden. De oude houten trog die nog steeds in de bakkerij stond en dienst deed als werkbank, werd in ere hersteld. Met de tot vuisten gebalde handen moesten 'pompende' bewegingen worden gemaakt. Met drie zakken rogge per baksel was dat een groot karwei.

In 1946, Gerard was toen 16 jaar, werd van eerlijk verdiend en wat overgehouden geld een verbouwing van de winkel en de woonkamer uitgevoerd door de fa. v.d. Meulen. Het bleef vrij eenvoudig maar het was een hele verbetering en schonk vader en moeder Kampherbeek-Linde en de zonen Gerard en Dirk veel voldoening.

Het bleek al gauw dat er voor twee meewerkende zonen onvoldoende werk en omzet was. Dirk werd bakker bij Cor Docter in Doornspijk en vertrok in oktober 1946 naar Indonesië (waar hij soms ook het vak beoefende). Na terugkeer in februari 1950 werd hij bakker bij Kamphuis in Vollenhove.

Onder de bezorging viel ook een flinke wijk in en om Kraggenburg. Ineens ging bakker Kamphuis naar Canada emigreren. Hij bood de wijk inclusief de goodwill te koop aan, de versleten auto was bij de koop inbegrepen. Weer waren er uitbreidingsmogelijkheden. Vader Jan en zijn zonen Dirk en Gerard gingen gezamenlijk het avontuur aan. Het duurde maar even. Doordat de regering aan nieuwe gevestigde bakkers in de N.O.P. een rayon met een gegarandeerde omzet toeweest, verloor het bakkersbedrijf Kampherbeek veel klanten. In oktober 1950 was Gerard in militaire dienst gegaan. Een tijdlang was er toen een vervangende kracht.

Een nieuwe kans diende zich aan. Een plaatselijke collega-bakker, Albert van der Woude, had van de ene op de andere dag de bezorgwijk Beukers-Doosje-

Zegelenberg opgegeven. Hij was met fiets en al in het water gevallen bij wegwerkzaamheden. Bakkerij Kampherbeek nam de wijk over. Inmiddels was Gerard afgezwaaid als soldaat. De afspraak was dat Dirk zijn toekomst in het vak elders zou zoeken. Hij vertrok naar Sliedrecht en Gerard kwam in de zaak. Het was februari 1952.

Toen Gerard met Grietje de Goede trouwde werd er op de meelzolder een slaapkamer getimmerd. Vader en moeder en Bert gingen boven wonen, niet zo gerieflijk maar het ging. De kamer beneden en de keuken waren voor het jonge paar bestemd. Grietje stond moeder Kampherbeek trouw terzijde en nam geleidelijk de verantwoording over. Moeder Kampherbeek speelde op de tweede lijn een belangrijke rol, zij zorgde voor het eten en hielp in de bakkerij.

Nogal vlug na elkaar werden er enkele kinderen geboren. De woonruimte werd daardoor wel erg krap; de financiële ruimte was overigens ook niet groot! Desondanks werden er relatief grote bouwplannen ontwikkeld voor een nieuwe bakkerij en een grotere bovenwoning. Het was toen 1956.

Tot 1956 was het niet de gewoonte geweest bij de aanschaf van grote zaken met vreemd kapitaal te werken, dat was nu wel nodig. Met enige voorlichting en begeleiding werd besloten een Firma J. Kampherbeek en Zoon op te richten.

De beheerder van de firma diende over de benodigde papieren te beschikken; in dit geval was dat de jongste firmant. Het is de verdienste van moeder Kampherbeek geweest dat zij zowel het een als het ander er doorgekregen heeft. Firma van de Meulen heeft de rigoureuze verbouwing onder architectuur van de heer Meppelink en aan de hand van een zelfgemaakte schets verricht. De meerdere ruimtes werd verkregen door het zogenaamde 'achterhuis', een bouwvallig pakhuis, te slopen en aan het geheel toe te voegen. Vader Jan werd nadien ernstig ziek en moest soms weken op bed blijven om daarna toch weer te gaan werken. Op zijn ziekbed heeft hij nog het koopcontract voor een splinternieuwe 'Brodo'-oven getekend. Vader Kampherbeek vierde op 5 maart 1957 in een redelijke gezondheid zijn 65e verjaardag. Als man van organisatie en secretaris van de bakkersvereniging 'Eendracht maakt macht' had hij met veel moeite een vakantieregeling voor de Sluziger bakkers ontworpen. In 1945 drie dagen, in 1946 een week en na 1950 zelfs twee weken. Tijdens zijn laatste vakantie maakte hij met moeder Kampherbeek een reis langs de familie, het is zijn afscheidstournee geworden. Kort daarop werd hij ernstig ziek en hij stierf op 2 december 1957. Het was Sinterklaastijd en de bakkerij werd tot en met de dag van de begrafenis gesloten.

Moeder Kampherbeek was de dag na de begrafenis, zaterdag 7 december, al vroeg present om haar zoon Gerard bij allerlei bakkerijwerkzaamheden bij te staan: afwegen, bussen smeren, brood uit de bussen halen en vele andere zaken meer.

Ze was onvermoeibaar en dat op 59-jarige leeftijd. Vele jaren heeft ze dat volgehouden en op die wijze spaarde zij wat men zou kunnen noemen een volle knecht uit.

Het fietsen door Zwartsluis en vooral naar de buitenwijken werd Gerard een beetje teveel. De oplossing werd gevonden in een 'toerbromfiets' met een mand achterop.

Bakker Bakker had in 1948 de bakkerij van oom Wolbert Linde in de Kerkstraat overgenomen maar hij had zich steeds meer toegelegd op fabricage van banket en met succes. Dus in januari 1959 wenste hij de broodverkoop af te stoten en bakkerij Kampherbeek kreeg de kans om zijn klanten over te nemen dus ook de klanten in de Velde en Zwartewaters-klooster. Er moest snel een auto komen, het werd een "bestel-eend". Zo kon men ook gemakkelijk op Zegelenberg en Doosje komen, meestal deed Grietje dat en paste oma Kampherbeek op de winkel. Toen Lourens op komst was moest Grietje ermee stoppen en kwam er een jongste bediende, die behalve bakken ook een wijk bezorgen moest, dus werd er een bakfiets aangeschaft.

De ontwikkeling in de verkoop vroeg in 1963 om een aanpassing van de winkel. De verbouwing werd uitgevoerd door de Firma van Dijk uit Genemuiden en het onderste gedeelte, dat in 1946 was aangebracht, werd weer verwijderd. De bij de opening ontvangen gelden werden als gift bestemd voor het nieuwe gebouw van het Groene Kruis.

Al tijdens de verbouwing kon men het pand van buurman Andries Feenstra in de Pottenbakkersstraat kopen. Dat hele pand werd afgebroken en er kwam een garage en een magazijnruimte voor in de plaats. Boven kwamen er enkele slaapkamers.

Doordat er meer en meer collega's ophielden te bestaan, werd de bezorging steeds uitgebreider. Daarom werd de bakfiets omgeruild voor een elektrokar, de auto's werden ook groter en op het laatst was er een Volkswagenbus, die ook geschikt was voor personenvervoer.

De bouwlust kreeg een nieuwe impuls toen de mogelijkheid zich voordeed het pandje aan te kopen waarin destijds familie Adam Schuuring gewoond had in de Pottenbakkersstraat. Vanaf 1967 tot een maand voor haar overlijden in oktober 1983 heeft moeder Kampherbeek daar een mooie woning gehad en met plezier geleefd. Voor het gezin van Gerard en Grietje heeft firma Groothuis uit Genemuiden een vertimmering gedaan waardoor het mogelijk werd boven de zaak te gaan wonen. De kamer beneden werd als winkelmagazijn in gebruik genomen.

Het was even rustig met verbouwen maar in 1971 sloeg de verbouwdrift weer toe. De winkel voldeed niet meer want de trend naar 'Warme Bakker' werd ingezet. Dat betekende dat de productie en presentatie van het ambachtelijke brood de nadruk kreeg boven het zogenaamde fabrieksbrood. Deze ontwikkeling

werd ingeleid doordat ook niet-producerende winkels brood mochten verkopen. Deze werden bevoorrad door broodfabrieken met een vrij redelijk product. Dit heeft duizenden bakkers in het land het bestaan gekost. De nieuwe formule "Warme Bakker" bleek een succes te zijn en er werd een grotere 'Probat'-oven geplaatst en een halfautomatische deegverwerkingsinstallatie.

In december 1971 werd besloten te staken met de bezorging.

In 1972 werd het 85-jarig bestaan van bakkerij Kampherbeek gevierd.

Ten behoeve van Jan en Henny Kampherbeek werd het pand van de familie van Dijk in de Pottenbakkersstraat aangekocht. De fietsen en de grondstoffen e.d. vonden een plaats op de begane grond van dat pand. Ze stonden voorheen in de zogenaamde garage. De vrijgekomen, tamelijk grote ruimte onderging een grondige verbouwing die door de firma Huls werd uitgevoerd. De opening werd uitgevoerd door Nel Kampherbeek- Janse, de vrouw van Bert, op 16 maart 1976.

De drukte in de bakkerij nam toe en op 1 september 1977 kwam Piet Nieborg in dienst, hij was duidelijk voor het bakkersvak geboren.

In de winkel werd het ook drukker, het gevolg van de gestegen verkoop en daarom kreeg Grietje ook vakkundige hulp van enkele dames die haar assisteerden in de winkel. Uiteraard werd Grietje's taak aanmerkelijk verlicht door de komst van Jan's vrouw Henny. Door de jaren heen heeft zij laten zien een goede bakkersvrouw te zijn.

Bakkerij in 1987

Hoewel de in 1971 in gebruik genomen winkel nog goed voldeed, werd er in 1977 toch weer aan vernieuwing gedacht. Zo was bijvoorbeeld de broodpresentatie aan de verkeerde kant van de winkel en geschiedde de aanvoer van het brood tegen de draad in. De interne verbouwing, nieuwe vloer en plafond, ramen en deur, werd opgedragen aan firma D. Kuiper en Zoon (Peter). Het winkelinterieur werd, evenals in 1963, door Martini geleverd. De opening was op 24 april 1978 omdat Gerard en Grietje 22 april 25 jaar getrouwd zouden zijn. Dus het was dubbel feest. Tijdens de verbouwing was er een winkel van de firma in de oude Sparwinkel.

Het was de bedoeling van woning te ruilen: het gezin van Jan en Henny boven de winkel en Gerard en Grietje met de nog thuiswonende kinderen in de woning van Pottenbakkersstraat 3. Ziekte van de moeder van Grietje en het overlijden van moeder Kampherbeek leidden ertoe dat die plannen nooit tot uitvoering zijn gekomen. Gerard en Grietje namen hun intrek in de woning van Grietjes moeder aan de Herman Buismanlaan. De bovenverdieping van het pand in de Kerkstraat werd verbouwd door de fa. B.A. Vinke en Zoon tot een mooie woning en daar gingen Jan en Henny wonen. In oktober 1983 overleed moeder Kampherbeek-Linde. Haar huisje kreeg een andere bestemming, het doet nu dienst als magazijnruimte en ook de diepvriezer staat er. Na een bedrijfsongeval kon Jan de bakkerij niet voortzetten en in 1992 nam Piet Nieborg de bakkerij over. In totaal is er 105 jaar bakker Kampherbeek geweest in Zwartsluis.

Presentatie van de producten

Fokke Kampherbeek is eigenlijk begonnen met de presentatie van de producten. Hij heeft bij de kroning van Wilhelmina in 1898 een 'W' op een boterkoekje aangebracht. Hij heeft ook 'Zwartsluizer Vischjes' gemaakt, daar is destijds nog een zilveren penning mee verdiend op een tentoonstelling. Bij de herdenking van het 40-jarig regeringsjubileum van koningin Wilhelmina in 1938 maakte vader Jan Kampherbeek een prachtige namaaktaart voor de etalage, hij bespoot die met kleurrijke strengels.

Voor Bevrijdingsdag 1945 maakte Gerard zijn eerste broodvlechtwerk: een herdenkingsmonument met een kruis. Op Koninginnedag 1945 was er een kruiwagen van brood en een mooie lijst om een foto van koningin Wilhelmina. Toen prinses Juliana tot koningin werd gekroond in 1948 werd er een gouden koets van brood gebakken.

Als er een bijzonder feest was werd er steeds een bijpassend broodstuk gemaakt zoals een harp bij het jubileum van muziekvereniging Voorwaarts en bij de restauratie van het orgel in de gereformeerde kerk een orgel van marsepein. Ook aan kerkelijke hoogtijdagen als Kerst en Pasen werd in de etalage aandacht geschonken.

De deelname aan optochten moet in dit kader ook zeker genoemd worden. Zo was er onder meer een praalwagen, opgesierd met broodkunstvlechtwerk, een draaiende korenmolen, een hoorn des overvloeds, een bakkerij in werking in Anton Pieck-stijl. De bakkerij heeft ook steeds met genoeg 'broodmonumentjes' gemaakt; dat waren tafelmokjes van brood, steeds betrekking hebbend op een speciale persoonlijke gebeurtenis. Ze werden ook wel aangeboden aan prominente gasten of anderen in Zwartsluis, zoals minister J. de Koning en premier Lubbers.

Dit werk werd gemaakt uit liefde voor het vak maar ook zeker in het kader van presentatie en promotie.

Overgenomen uit boekje "100 jaar Bakkerij Kampherbeek", geschreven door Gerard Kampherbeek, met aanvullingen door Corina Berens. Met toestemming van de familie Kampherbeek geplaatst.

Ut skieve uus dat niet meer skieve staot

Deze bijdrage is een novum in de Kroniek. Veelal worden verhalen gepubliceerd die vertellen over het verleden. Maar onlangs verscheen in de Stentor een publicatie met de kop "Scheve burgemeesterswoning in Zwartsluis staat dankzij buurman weer waterpas". Dat gekoppeld aan het feit, dat ondergetekende schuin tegenover het object woont en uit eigen waarneming en historisch besef kon putten om aan deze spectaculaire en unieke actie aandacht te besteden. Dat vormde voor de redactie de aanleiding om in gesprek te gaan met eigenaren Marcel Wieling en Paula Honing en "verbouwer" Harm Bonsink. Daarnaast zijn de bronnen in de Stentor en de Kroniek rubrieken "An de kuier" van het roemruchte duo Jan Ridderinkhof en Zwaantje Dekker geraadpleegd.

De eigenaren, afkomstig uit het westen des lands, wonen een kleine 20 jaar in Zwartsluis. Ze hadden voorkeur om van het drukke Westeinde naar een rustigere straat te verkassen. Een unieke kans deed zich voor, toen het pand Groot Lageland 21 te koop kwam, langdurig te koop stond en vervolgens binnen hun budget paste, toen hun eigen woning verkocht werd. Dat het pand al sinds mensenheugenis scheef stond, schrikte hen niet af. Zij kochten de woning en betrokken die.

Het pand heeft een roemrucht verleden. Gebouwd in 1860 was het de eerste ambtswoning van toenmalig burgemeester Erkelens. Opeenvolgende bekende en minder bekende Sluzigers hebben er gewoond. (vide An de kuier 44). Het huis is wellicht scheef komen te staan door verzakking in de drassige veengrond.

We gaan weer terug naar de eigenaren. In hun brein ontstond het plan de woning recht te laten zetten. Hun idee wisselden ze uit met Harm Bonsink. Ze kenden hem al langere tijd (hun vorige woning aan het Westeinde hadden ze van hem gekocht) en de contacten zijn sindsdien gebleven. Harm, als doorgewinterde pionier, zag meteen mogelijkheden. Architect Niek Schraa werd ingeschakeld en zo "kwam het spel op de wagen". De opdrachtgevers hadden nogal wat wensen op hun lijstje, zoals het inpassen van authentieke elementen, afkomstig van sluisdeuren uit de haven van Antwerpen. Daarnaast wilden ze het aangebouwde achterhuis afbreken en nieuw opbouwen. Vanwege de monumentale status van het pand moest een lange weg worden afgelegd via de gemeente en de monumentencommissie, maar nadat die hobbels waren genomen, konden Harm Bonsink en zijn schoonzoon Armando Winters aan de slag.

Eerst werd de binnenzijde van de woning uitgegraven en de inhoud, grond en vooral puin, afgevoerd. De woning werd vervolgens voorzien van funderingspalen en er werd een betonvloer gestort. Daarna werd een constructie van stalen H-balken gecreëerd, waaronder hydrauliek-cilinders werden geplaatst. Na deze maandenlange voorbereiding was de "finishing-touch" in een strak tempo geregeld. Binnen twee uur werd het pand door de hydraulische krachtbron rechtgezet, waarna ook de gevel nog enigszins werd bijgesteld. Het naverk om het pand weer bewoonbaar te maken is inmiddels in volle gang. Over twee maanden hopen de eigenaren hun woning weer te betrekken.

In de toekomst zullen we de verwonderde kreten van opvarenden van passerende vaartuigen op de Arembergergracht: "Kijk daar eens, wat een scheef huis!" moeten missen.

Geert Doosje

Zijn er nog oorlogsverhalen, -ervaringen onder onze leden?

Misschien zijn ze nooit opgetekend, misschien wilt u uw verhaal, ervaring, met ons delen.

Wij gaan ons bezighouden met het voorbereiden van een bijzondere uitgave van de Sluziger Kroniek voor volgend jaar april. Dit naar aanleiding van 75 jaar Bevrijding, in 2020. Plan is om deze uitgave te vullen met verhalen uit de monden van (oud) Sluzigers die de oorlog hebben ervaren. Wellicht niet aan den lijve, toch is het een zeer heftige periode geweest die de oudste Sluzigers zeker is bijgebleven. Soms zal het moeilijk zijn om verhalen los te krijgen, maar we gaan het proberen.

Het Historisch Centrum Overijssel doet een beroep op, activeert, historische verenigingen om de oorlogsverhalen bij betreffende (oud) inwoners te achterhalen, nu het nog kan; althans, hopen we. Het is de bedoeling om de verhalen ook te publiceren op het internetplatform MijnStadMijnDorp. Wij zijn dus op zoek naar (oud) Sluzigers die hiervoor geïnterviewd willen worden. Uiteraard houden we ons ook zeer aanbevolen als iemand ervoor voelt om een interview af te nemen. Ook kunt u zelf in de pen klimmen om een verhaal te schrijven.

Sluzigers die zich geroepen voelen kunnen contact opnemen met ons. Kent u Sluzigers die we hiervoor kunnen benaderen? Geef ze aan ons door!

... en zijn er foto's bij bevrijding of erna, (in Zwartsluis)

Er zijn bij ons weten nooit foto's boven water gekomen die genomen zijn rond de bevrijding van Zwartsluis, 15 april 1945 en later. Ons Sluzigers waren toch in uitgelaten stemming?! Je zou kunnen aannemen dat die beelden vastgelegd zijn. We zijn ons wel bewust dat weinigen de beelden vastgelegd kunnen hebben. Toch denken we dat dat wel gebeurd is. Heeft iemand zulke foto's ergens gezien, of zelf in een fotoalbum hebben? Laat het ons dan weten.

We hopen op respons. Reacties graag naar info@historiezwartsluis.nl of naar bestuur of redactieleden Sluziger Kroniek.

Omstreeks de eeuwwisseling verscheen een gedicht:

Het

van Zwartsluis

K is de Kolk, die fameus diep moet zijn

Er bestaat een landkaart uit 1650, getekend door de bekende cartograaf Willem Janszoon Blaeu. De plaats waar nu de Kolk is en de villa (waar notaris de Vries gewoond heeft) staat, wordt op deze kaart aangegeven als zijnde "moeras". Deze kolk is ontstaan in 1708, maar werd bij de stormramp van 1776 aanzienlijk vergroot. In hetzelfde jaar dat ook het dorpje Beulake grotendeels door de vloed verzwolgen werd. Nadien was het vijftig jaar betrekkelijk rustig en men dacht dat het water nooit meer zo hoog zou worden. Tot er in februari 1825 een wind met orkaankracht opstak bij volle maan en er een springvloed te verwachten viel. - Een situatie die bijna te vergelijken kan worden met die van de stormramp van 1953. - Bij Schokland stond het water twee meter hoger dan normaal. Bij de Krieger brak de dijk het eerst door, gevolgd door tientallen doorbraken tussen Zwolle en Lemmer. In Zwartsluis zelfs op vier plaatsen, ook op de plaats van de Kolk. Een geheel nieuwe kolk ontstond aan het Westeinde.

Men vertelde ons, dat een doorbraak vrijwel altijd aan de binnenkant van een dijk ontstaat. Het talud raakt steeds meer verzadigd van water, de grond achter de dijk, die veelal veenachtig is, kan de druk niet langer verdragen en op de zwakste plekken breekt de dijk. Dan kolkt het woeste water naar binnen en slaat hele stukken grond weg.

In ons dorp verdronken 11 mensen, 272 runderen, 11 paarden en 5 schapen. Er werden 45 huizen geheel weggevaagd en 217 waren vrijwel onbewoonbaar geworden. De Kolk werd aanzienlijk vergroot en heel diep. De dijk werd hersteld en jaarlijks met takkenbossen versterkt.

Op de foto staat op de achtergrond alleen nog maar de Gereformeerde kerk. De villa van Roelof Buisman (waar dus ook notaris De Vries gewoond heeft) was er nog niet. Op die plaats lag de tuin van notaris Dikkers. Rechts onder is de stoffenweverij van G.J. Buining, later de groentezaak van Ter Steeg, nog later de meubelhandel van H. Tulp. Daarna werden het twee woningen, eens bewoond door de families Siebert en Folkerts.

Bij de aanleg van de provinciale weg verdwenen die woningen helaas en werd een deel van de Kolk gedempt.

Wij vermelden nog dat volgens de overlevering bij een dijkdoorbraak een schip in de Kolk terecht kwam en ten onder ging. Een steen in de gevel van het huisje waar eens de familie Joh. Vinke woonde, beeldde dit uit. Deze steen bevindt zich thans in de hal van het voormalig gemeentehuis.

Vanaf de Kolk loopt de zgn. Piepert onder de Arembergerstraat oor naar het "Grote Gat".

Via dit water komt men uit in de Arembergergracht. Het water in de Kolk kan zo worden ververst, maar was voor bootjes onbereikbaar geworden. Inmiddels is, dus zeer recent, de doorgang van de Piepert hersteld. Een nieuwe brug over de Piepert draagt zorg, dat de Kolk weer is ontsloten en "bevaar- en vlotbaar" geworden.

De kolk vanaf de Silo Varwijk, 1965

1

Puzzel middenposter

2

1. Waar stond deze winkel?
2. Waar stond dit kantoorgebouw van de Raiffaisenbank Genemuiden?
3. In welke straat bevonden we ons hier?
4. Welke naam draagt dit sculptuur in de kolk?
5. Hoe heet de tekenaar van deze kaart (plattegrond) van Zwartsluis uit 1649?

3

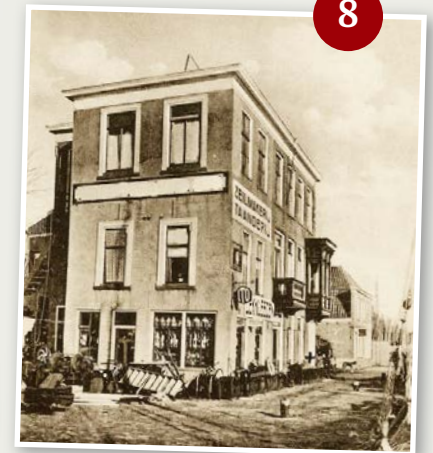
4

7

8

Moelijk? Sluzigers moeten deze fotoquiz kunnen oplossen. Niet alle foto's/afbeeldingen kunnen plaatsen? Maak eventueel gebruik van internet. Wie de meeste antwoorden goed heeft, is winnaar van 20 euro. Insturen vóór 1 juli. Oplossing graag naar info@historiezwartsluis.nl, of naar contactadres (zie colofon).

De herinneringen van Nan de Vries

Interviewer
Geert Doosje
in gesprek met
Nan de Vries

Enige tijd geleden hadden Thijs Oosterhof en ondergetekende een geanimeerd gesprek met Nan de Vries, geboren in Zwartsluis in 1935 als Jannie de Vries, dochter van het toenmalige hoofd van de openbare lagere school.

Nan woonde vanaf haar geboorte tot 1952 aan de Sluisstraat (de huidige Nieuwe Sluis) en, toen haar ouders verhuisden, nog twee jaar in de Verlengde Sportlaan. Met je geboorteplaats blijf je je hele leven verbonden door de vermelding daarvan in je rijbewijs en paspoort. Maar er bestaat ook nog innerlijke verbondenheid en dat heeft Nan haar hele leven al gevoeld. Haar vader overleed in 1960, maar haar moeder heeft nog 20 jaar in Zwartsluis gewoond en daardoor was er altijd voor Nan een “ankerplaats” in Zwartsluis. Ook nadien bleef Nan de ontwikkelingen in Zwartsluis volgen, tijdens haar arbeidzame leven in het onderwijs en nadien als gepensioneerde. Veel van haar herinneringen heeft ze aan het papier toevertrouwd, wat dan ook de bron is van dit gedenkwaardige stuk. Zo schreef ze: “Nu ik zelf de leeftijd heb om de balans van mijn leven op te maken, komt Zwartsluis natuurlijk weer extra in beeld, hoewel er niet veel mensen zullen zijn, die mijn herinneringen nog delen”. “Wie weet bijvoorbeeld nog van ‘Harm de Praame’ en ‘Pink op de Broek’”.

Een geschiedkundige bloemlezing vertelt het volgende. Vader T. de Vries werd het hoofd van de Openbare School als opvolger van de heer Ten Wolde. We schrijven dan 1934. Het gezin ging wonen aan de -in de volksmond- ‘Nije Sluus’, formeel de Sluisstraat, op nummer 7. De telling begon zodra aan weerszijden van de straat zich bebouwing bevond. Van de brug tot aan de Sluisstraat bestond de Meppelerdiepkade. Later werd het geheel van straten gewijzigd in de Nieuwesluis. Haar geboortehuis staat er nog steeds: Nieuwesluis 2.

Rond 1930 moet het huis gebouwd zijn met als bestemming kosthuis voor schipperskinderen. De indeling van het huis vertoonde, toen het gezin De Vries er ging wonen, kenmerken van strategische indeling van kamers op de bovenverdieping. De kostvrouw (mev. Appelo?) had centraal een eigen kamertje, van waaruit ze zicht kon houden op hetgeen de kinderen in de belendende kamers uitspookten. Volgens Nan werd het plein voor de woning “kosthuusplein” een verbastering van de feitelijke naamgeving “Costersplein” genoemd.

Vanwege de woningnood (kenmerkend voor de directe naoorlogse periode) werden bewoners van een groot huis in 1946 verplicht inwoning toe te staan. Ook het huis van de familie de Vries werd min of meer in tweeën gedeeld. In 1952 kon de familie verhuizen naar de Verlengde Sportlaan.

Nan herinnert zich, dat haar ouders in de oorlogsjaren op enig moment onderdak boden aan een schippersgezin. Hun schip, geladen met aardappelen, lag in de vuurlinie bij oorlogshandelingen. Toen het geweld luwde zijn ze vertrokken. Bij de verplichte inwoning vestigde zich een jong gezin in de woning, dat na verloop van tijd verhuisde naar Amsterdam. De contacten bleken innig getuige de ontvangen brieven en ansichtkaarten. De opvolgende bewoners leverden nog een leuke anekdote op. Het oorspronkelijke behang was voorzien van rode bloemen en moest vervangen worden. Om doorschijn te voorkomen werden de bloemen met wit onderbehang afgeplakt. De schilder, oom van de opdrachtgever, had op elk wit gedeelte het cijfer 31 geschreven. Een plaagstootje, omdat de neef Gereformeerd Vrijgemaakt (artikel 31 in de volksmond) was en de schilder ‘gewoon’ Gereformeerd. De triomf kwam, toen de schilder met een brede grijns en de witkwast de getallen deed verdwijnen.

In de Schoolstraat, waar de openbare school was gevestigd, stond daar tegenover het Nutsgebouw. Nan schreef “ons Nutsgebouw”. Het sociale leven van het niet of minder identiteitsgebonden deel van de bevolking, speelde zich daar voor een groot gedeelte af. Het gebouw bevatte een grote zaal met podium. Achterin waren de toiletten en een grote berging. De zaal was ingericht als gymnastiekzaal met de daarvoor benodigde attributen, maar werd ook

gebruikt voor veel activiteiten als toneel, film, uitvoeringen en was natuurlijk het vaste onderkomen van de ZGV, de gymnastiekvereniging, maar de kinderen van de Openbare School kregen daar hun sportbeoefening. Ook dit stukje historie levert nog een aardige anekdote op.

Het Nutsgebouw is enige tijd gebruikt voor de inkwartiering van Nederlandse soldaten. Na hun vertrek mochten de gebruikers, waaronder kinderen, die het allemaal heel spannend vonden, er weer in. De toiletten bleken van onder tot boven volgeklad met tekeningen en opschriften. Een daarvan is Nan de Vries bijgebleven:

*In deze nauwe halle
Waar geen vogel zingt
Laat een men iets vallen
Wat geweldig stinkt!*

De ZGV droeg bij aan de oorsprong van de emancipatie. De kinderen namen deel aan een concours in IJsselmuiden. De kinderen, keurig gekleed, in zwart/witte kledij en de meisjes droegen daarbij zwarte kniekousen en zwarte rokjes. Toeschouwers maakten afkeurende opmerkingen als ouderwets. De kinderen werden uitgelachen en uitgejouwd volgens Nan. Samen met Jannie Smit

Een stukje Sluisstraat; het hoge huis in het midden van de foto woonde fam. De Vries, 1965

(van het taxibedrijf) maakte Nan een plan, dat erin voorzag dat alle meisjes voorzien werden van korte broek. Voorwaar een omwenteling in de gebruikelijke gang van zaken. Het betekende het einde van het 'rok-tijdperk'.

In oorsprong werden tegenstellingen uitgebeeld met verbale aanvaringen of sneeuwbal gevechten: "wij tegen zullie", soms uitgevochten op het "ronde bruggien" maar ook wel op het voetbalveld aan de Berkenlaan. Getalsmatig waren de "openbaren" altijd in de minderheid, de "hervormden" waren hun opponenten, waar getal en fanatisme om de voorrang stredden. Tegen de "gereformeerden" was geen beginnen aan. Zij waren te groot in getal en hadden daardoor overmacht. Volgens Nan ontstond er meer balans toen de openbaren zich verenigden met de hervormden. Dat leidde tot meer evenwicht in de strijd. Werd het te heftig, dan waren leerkrachten er als de kippen bij om de kluit uit elkaar te halen.

Nan de Vries hecht eraan ook een voorval te memoreren toen dominee van der Werff predikant was van de Gereformeerde kerk. De omstandigheden thuis waren niet gemakkelijk en hij zocht zijn ontspanning door vroeg in de morgen te gaan vissen. Er waren kerkenraadsleden, die vonden dat hij zijn tijd beter kon besteden aan huisbezoeken. De woordvoerder heeft gemerkt wat zijn aanmatigende woorden aanrichtten: op een zeer vroeg uur in de morgen werd bij zijn woning aangebeld. Slaapdrongen opende hij een raam en zag hij tot zijn verbijstering de dominee staan. "goedemorgen broeder, ik kom op huisbezoek" klonk het. "Maar dominee, t'is nog maar vijf ure!" "O, maar als het u nu niet schikt, dan ga ik maar vissen" was het verrassende antwoord van de predikant.

Naar verluidt heeft een landelijk dagblad hieraan aandacht besteed met een cartoon, waar het kerkenraadslid stond afgebeeld met een witte slaapmuts.

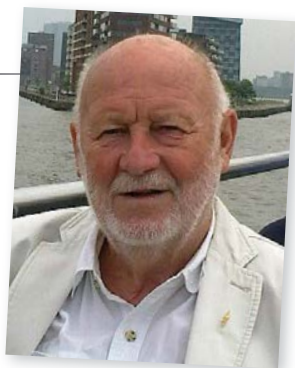
Tot slot verhaalt Nan over het intreden van de televisie in Zwartsluis. Naast anderen waren haar ouders al in 1958 overgegaan tot aanschaf van een tv. Het bezit daarvan werd uit de kerkelijke omgeving met argusogen bekeken. Buurkinderen mochten binnen komen om jeugdprogramma's te bekijken. Ook zij met een kerkelijke achtergrond. De ouders vonden dat prima, maar werden weer gekapitteld door andersdenkenden. Volgens Nan hebben de toenmalige Gereformeerde predikanten Van der Werff en Hekman voor een doorbraak gezorgd, door ieder gelijktijdig een toestel aan te schaffen. Het nodigde tegenstanders uit om na te gaan, waar de predikanten naar keken. De verontwaardiging van sommigen en hilariteit van velen, was groot toen dominee Hekman met belangstelling toeschouwer was van een balletvoorstelling.

Nan wil nog graag kwijt, dat nabij haar huis een steeg was, in de volksmond "De Moord en Braand stege". De naam suggereert, dat er veel kwaad voortkwam in die steeg. Misschien dat er in tijden van bittere armoede zaken zijn voorgevallen, die het daglicht niet konden verdragen, maar zij bewaart fijne herinnering aan de mensen die er woonden en de kinderen met wie ze samenspeelde.

Nog een paar uitsmijters van Nan de Vries, als het gaat over bijnamen uit die tijd: Jan de Poote, Schele Marie van je een twee drie, Pink over de Broek, Janse Flut, Rooie Marie, Harm de Praame, Boerenkool Smid en Appien Nolles. Een van die mensen stond bekend als stevige drinker. Hij voorzag scheepswerven en schippers van kwasten, teer en verf. Een Sluziger achtte het van belang om op ironische wijze zijn drinkgelag te bespreken. Hij zei: "Keerl, as ie niet zoveule ezeupen adden, dan ai now oen eig'n skip ad." Waarop de aangesprokene reageerde: "Zoep ie ook dan?" "Nee" zei de ander. "Woar ei oen Skip dan?" was de klap op de vuurpijl.

Februari 2019, Geert Doosje

Henk Schraa: een zeer veelzijdig architect

Henk noemt zichzelf ook wel een "self made man" en als je zijn verhaal hoort, dan kan ik dat alleen maar beamen. Henk is geboren in september 1938. Het gezin waar Henk in opgroeide bestond uit 7 zonen waarvan hij de oudste is. Zijn vader had een aannemersbedrijf.

Al jong bleek Henk belangstelling te hebben voor wat zijn vader deed en leek het logisch dat hij hem op zou volgen. Toen hij van de lagere school kwam, zou de volgende stap de ambachtsschool zijn, maar het werd toch de Mulo. Hij presteerde daar erg goed en voor het eindexamen koos hij zowel wiskunde als handel wat vrij ongewoon was en Henk slaagde in '55 met mooie cijfers voor zijn Mulo A-diploma.

De aanloop naar architect

Na afronding van de Mulo moest er natuurlijk wel gewerkt worden en Henk solliciteerde bij de firma Westerhuis, een zand- en grindhandel in Zwartsluis. Henk werd aangenomen en het leek hem zeker wel iets, omdat het toch al beetje met de bouw te maken had. 's Avonds studeerde hij wis- en natuurkunde niveau Mulo B en volgde een cursus bouwkundig tekenaar bij het L.O.I. In eerste instantie waren de plannen om bouwkundig tekenaar te worden, maar al gauw bleek dat hij toch graag de architectenkant op wilde. Er deed zich na enige tijd een buitenkansje voor, want Henk kreeg de mogelijkheid om voorjaar '57 leerling tekenaar te worden bij architectenbureau Meijerink in Zwolle. Zijn "droom" om architect te worden kwam een klein beetje dichterbij. Maar in die tijd werd je nog opgeroepen om de dienstplicht te vervullen, dus vertrok Henk in februari '58 voor 2 jaar in dienst.

Opleiding Bond Van Architecten in Zwolle

Na de dienstitijd was Henk nog even vastberaden om architect te worden en ging meteen de vierjarige opleiding v.d. Bond Van Architecten te Zwolle volgen. Hij slaagde daar in mei '63 met vlag en wimpel als bouwkundig opzichter. Tijdens deze opleiding moest hij 2 jaar stagelopen en kwam bij zijn vader in dienst als timmerman o.a. bij de nieuwbouw van een school in Wanneperveen, de kerk in Marknesse en een drukkerij in Emmeloord.

Rijks Dienst IJsselmeerpolders

Na twee jaar vond Henk het welletjes. Praktijkervaring had hij nu wel opgedaan en hij solliciteerde in april '61 bij de Rijks Dienst IJsselmeerpolders. Hij werd aangesteld als opzichter bij de eerste 13 winkels in Dronten. Dit was een buitengewoon leerrijke ervaring, want elke winkel had zo z'n specifieke voorzieningen. Door de Warenwet werden er speciale eisen gesteld aan bijvoorbeeld een bakkersoven en een vetvangput bij de slager. Ondertussen begon Henk ook meer voor zichzelf te werken. Hij tekende en ontwierp voor zijn vader allerlei verbouwingen. Ook de winkeliers in Zwartsluis begonnen zijn diensten in te roepen. Zijn talenten bleven blijkbaar niet onopgemerkt en hij stond dan ook elke avond achter zijn tekentafel.

Carrière bij de gemeente Zwartsluis

De directeur van gemeentewerken Zwartsluis had kennis van zijn activiteiten gekregen en vroeg of Henk niet bij hem wilde komen werken, want gemeentewerken mocht nu woningen voor de woningstichting gaan ontwerpen. Dus december '62 maakte Henk de overstap naar de gemeente en werd hij aangesteld in "tijdelijke dienst" als technisch ambtenaar bouw- en woningtoezicht en als opzichter bij de nieuwbouw van de z.g. Frisowoningen, een

steeembouw die voor die tijd heel modern was en de galerijwoningen aan de Nieuwe Sluis en het Klein Lageland. Henk ontwierp in die tijd zijn eerste 2 onder 1 kap woningen voor grote gezinnen. Deze werden o.a. gebouwd in de Kraggenlaan en de Sternstraat. Ook hield hij zich bezig met de uitbreidingsplannen voor de Herman Buismanlaan en de Nieuwe Sluis. Hiervoor tekende hij verwerving- en gronduitgiftekaarten en maakte exploitatie- en grondprijns berekeningen. Privé ontwierp hij – met toestemming van B&W – de uitbreiding van het huis van de fam. Overdelinde tot ijsalon. Nu het huidige café “de Sluus”. Op de plaats van het uitgebrande Besto-naaiatelier aan het Meppelerdiep ontwierp hij de bedrijfshal van de Besto op de funderingen van de vroegere Gereformeerde School aan de Zomerdijk. Nu staat er het appartementen-complex de Sethe. Eveneens verzezen aan de Zomerdijk de dubbele woning van de fam. v.d. Stouwe en de bungalows voor de fam. P. Wiers en D. Kuiper. Alles bij elkaar beviel Henk deze baan uitstekend, maar er bleef een stemmetje in zijn hoofd dat vertelde dat hij toch graag voor zichzelf zou willen beginnen. Na enige tijd wilde de gemeente Henk graag in vaste dienst aannemen, maar dan mocht hij geen nevenactiviteiten als architect meer uitvoeren. En dat wilde Henk nu juist wel.

Heineken Periode

Opnieuw werd er gesolliciteerd en Henk werd in juni '67 aangenomen als architect bij het Heineken Bouwbureau.

Dit Bouwbureau was gevestigd aan de Crooswijkse singel in Rotterdam.

Heineken wilde eigenlijk dat Henk ging verhuizen naar Noord-Holland, maar als echte Sluziger was hij dat toch echt niet van plan. Zijn rayon besloeg de provincies Noord-Holland, Friesland, Groningen, Drenthe, Overijssel en de Waddeneilanden.

Zijn werkzaamheden bij Heineken omvatten hoofdzakelijk verbouwingen en veel interieurwerk. Wat veel werk met zich meebracht was de nieuwe Horecawet, die voorschreef dat de toiletten voor dames en heren gescheiden moesten zijn en voorzien van voorportalen.

In die tijd kwamen ook dancings en discotheken in zwang. Hier komt de veelzijdigheid van Henk zeer goed van pas want ook de interieurs moesten ontworpen worden.

Daarnaast werkte Henk ook nog steeds voor zichzelf als architect. Dat betroffen in Zwartsluis:

Winkel verbouwingen en uitbreidingen: de Lange, A. Kanter en P. Mellema (nu Next Step)

Nieuwbouw: groentewinkel + woning G. Brink (nu ijswinkel “Snoepers”).

Verbouwingen: De gereformeerde pastorie en kosterwoning werden verbouwd tot kerkenraadskamer.

Zelfstandig architect

Op 1 nov. '70 werd zijn lang gekoesterde wens waarheid. Henk nam ontslag bij Heineken en vestigde zich als zelfstandig architect in Zwartsluis. Voor veel belangrijke gebouwen en verbouwingen werd Henk gevraagd. Zijn kantoor was inmiddels in 1982 verplaatst van de Purperreigerlaan naar de Handelskade 29-31.

Voordat hij zich daar daadwerkelijk kon vestigen, moest het bouwvallige pand geheel worden gerenoveerd. De begane grond werd ingericht als architectenbureau en op de verdieping kwamen twee appartementen.

Als belangrijkste werken in Zwartsluis worden genoemd:

Koningin Wilhelminaschool – 6-klasse basisschool.

De RABO-bank.

Jachthaven “de Kraanerweerd” – aanleg + uitbreidingen.

Enkele bouwprojecten van de tekentafel van Henk Schraa

1. Kerkelijk centrum De Poort; 1. Nieuwbouw Baanstraat, 2. Synagogastraat;

3. DESZ-accommodatie; 4. Jachthaven Kranerweerd

Hotel "Zwartewater" – meerdere verbouwingen en uitbreidingen zoals een serre, zwembad en de nieuwbouw van het hotelgebouw met passage en bowlingcentrum.

DESZ – kleed- en clubgebouw.

Fysiotherapie – nieuwbouw + uitbreiding.

Zwembad "de Kragge" – totale renovatie + uitbreiding.

Voor de Woningstichting voerde Henk allereerst het plan Baanstraat uit en in de Kraggewijk, de Roobol en Dikkersstraat nog ca. 70 nieuwbouwwoningen.

Koopwoningen – ca.65 in de Kraggewijk in opdracht van aannemer Vinke.

Particulierenopdrachten – zo'n 40 bungalows waarvan 7 huizen aan de Graaf Lodewijklaan.

Gereformeerde kerk – diverse verbouwingen o.a. gebouw Vrede en zijn laatste mooie project een multifunctioneel centrum het gebouw De Poort.

Besto periode

De Besto was in Zwartsluis misschien wel zijn meest bijzondere opdrachtgever. Toen hij in '70 voor zichzelf begon, moedigde de toenmalige directeur dhr.

A v.d. Stouwe hem aan de stap maar te wagen, waarna een langdurige samenwerking ontstond. Deze samenwerking was eigenlijk al in gang gezet met de opdracht voor herbouw van de eerdergenoemde bedrijfshal en de dubbele privéwoningen aan de Zomerdijk. Daarna volgden er – onder directeur dhr. P. v.d. Stouwe – diverse bedrijfsorganisatorische verbouwingen en uitbreidingen aan de Zomerdijk en op het industrieterrein Kranerweerd. En parallel daaraan werd hij ook een soort werktuigbouwkundig tekenaar.

Als "Besto Redding" een nieuw zwemvest had ontworpen (onze prinsjes hebben er nog in gezwommen) dan moest Henk halsoverkop een tekening maken van het prototype, want daarop diende eerst een stempel van de Scheepvaartinspectie te komen, voordat geproduceerd en geleverd kon worden.

Dat gold ook voor de Besto ontwerpen van opblaasbare reddingsboten en zogenaamde drijvende toestellen.

Door "Besto verpakkingen" werden styropor verpakkingsmiddelen ontworpen voor onder andere koekoeksklokken en kaarsenstandaards met twee flessen wijn, maar ook bijvoorbeeld voor autobumpers. Voor al die producten moest Henk dan de matrijzen detailleren. Dit waren ingewikkelde opdrachten, maar zeer welkom als het met de bouwopdrachten wat minder ging.

In februari '91 werd Henk als kroon op al zijn werk, na een zeer gedocumenteerde kwaliteitsbeoordeling ingeschreven in het "architectenregister".

We hebben het in dit artikel voornamelijk over Henks werken in Zwartsluis gehad, maar ook in de wijde omtrek was hij actief met het ontwerpen van

woningen, winkels, kantoren en bedrijven onder andere in Oost – Flevoland. En hij was maar liefst betrokken bij de verbouw, uitbreiding en herindeling van 45 HEMA-winkels in de verre omgeving. Henk Schraa heeft maar liefst ca. 575 werken op zijn naam staan.

In de loop van 2000 tot 2008 bouwde Henk zijn ontwerp-activiteiten af. Zijn oudste zoon Niek nam het stokje over.

Alles overziend heeft Henk Schraa een substantieel architectonisch aandeel gehad in de ontwikkeling van de gebouwde omgeving van de fortesse Zwartsluis.

Met name het rehabilitatieplan "Baanstraat" en hier en daar wat restauratiewerk en verder de vele mooie nieuwe woningen en bungalows naar zijn ontwerp alsmede de nieuwe accommodaties met grote toeristische waarden mogen met trots genoemd worden.

Henk heeft een keer overwogen om in Lelystad te gaan wonen, maar gelukkig heeft hij dat niet gedaan en is hij een Sluziger in hart en nieren gebleven.

Gerda Klokke

De luxe motor 'Zwartewater'

In 1925 gaf Lucas Slagter (Hmzoon) opdracht aan de gebroeders H. en D. de Goede om een schip te bouwen.

Wie was die Lucas Slagter? Kwam hij uit een schippersfamilie?

De vroegere gegevens stammen uit Schutsloot, gelegen in de Westercluft van de gemeente Wanneperveen. Schutsloot werd voor het eerst genoemd in 1644. Het was een gegraven vaarweg tussen de Arembergergracht en Embersgracht (Doosje-Wanneperveen), met aan de Arembergergracht een schutsluisje. De naastgelegen Santbelt werd al bewoond omstreeks het jaar 1000. Later volgde de samenvoeging Belt-Schutsloot.

Middelen van bestaan waren: visvangst, boerderij, schipperij en turf.

De meeste gezinnen hielden een varken voor de slacht. Wanneer het zover was werd veelal de hulp ingeroepen van een huisslachter bijvoorbeeld: Jan Thijs, Thijs Jans, Klaas Thijs of Hendrik Slagter - Klaaszn. Kortom, een slachter moest er komen. Aannemelijk kan zijn dat zo de achternaam Slagter is ontstaan.

Zo ook bij het gezin van Thijs Jans, geboren 1744 te Schutsloot. Thijs trouwde in 1777 met Trijntje Klaas Stam. Al hun kinderen: Jan Thijs, Aaltje Thijs, Klaas Thijs, Oegjen Thijs, Luite Thijs, Leendert Thijs en Hendrik Thijs Slagter, werden geboren in Schutsloot en gedoopt in de kerk te Wanneperveen. In 1795 werd bij de doop van Hendrik voor het eerst de naam Slagter toegevoegd en het hele gezin nam de achternaam Slagter aan.

In de Schutsloot werd alles over water vervoerd. Gevolg was dan ook dat de bewoners van jongs af aan bekend waren met vaartuigen, roeispanten, vaarbomen, zeil en fok, roer en zwaarden. Een onmisbare kennis voor toekomstige schippers. Onder de nakomelingen van Thijs en Trijntje tellen we in de twintigste eeuw 15 zelfstandige schippers met de naam Slagter. We volgen de tak van Leendert. Vermelde getallen zijn persoonsnaam en geboortejaren.

- 1790. Leendert Th Slagter. Schipper binnengaats.
- 1819. Hendrikus Slagter Lzn. Schipper en begint ook een winkel aan de Nieuwesluis te Zwartsluis.
- 1850. Harm Slagter Hzn. Eerst schipper, later alleen winkelier. Broer Leendert begint een koperslager-bedrijf en fabricage van scheepslampen. Broer Thijs wordt boekdrukker en begint een uitgeverij in Kollum.
- 1888. Hendrikus Slagter Hmzn, neemt de winkel aan de Nieuwesluis over.

Broer Lucas diende in de Eerste Wereldoorlog bij de Koninklijke Marine op Terschelling en voer op een mijnenlegger. Na de oorlog werd hij stuurman op een Schoener.

In 1925 gaf hij de scheepsbouwer H. en D. de Goede de opdracht een luxe motor te bouwen. Niet van ijzer, maar van Engels staal. Met een motor van 80 pk MWM Benz. Ook moest er tuig op komen; mast, zeil, fok en toebehoren. Geen zijzwaarden, wel een kop-midzwaard. Resultaat, een solide

| De "Zwartewater"

en gemakkelijk hanteerbaar schip met een laadvermogen van 164 ton. Het schip kreeg de naam 'Zwartewater'.

Lucas was inmiddels getrouwd met Aaltje Schoonewelle - dochter van visserman Johannes Schoonewelle, en woonachtig in Zwartsluis. Na een tijd via de schippersbeurs gevaren te hebben werd hun een vastvaren aangeboden door Wouda's Meelfabrieken, wat inhield; elke week een reis Rotterdam-Amsterdam-Lemmer-Sneek. De woonplaats van het gezin werd Sneek, waar de kinderen dagelijks naar school konden gaan. Tijdens de zomervakantie ging het hele gezin aan boord en voeren ze mee naar Zwartsluis om bij oom Hendrikus vakantie te vieren en het schip te kalefaten.

In de Tweede Wereldoorlog vorderde de bezetter schepen. Slagter wilde dit niet en dus moest de 'Zwartewater' onderduiken. Om het schip dieper in het water te krijgen werd de mast eraf gehaald en 160 ton mest aan boord gebracht. Vervolgens werd het schip verstopt in het Friese Jente Meer, tussen riet en wilgentakken. Wegens gebrek aan brandstof werd thuis, in Sneek, de mast aan stukjes gezaagd en verdween het hout in de kachel.

In 1956 stapte Lucas senior van boord. Het schip werd verkocht aan Lucas (Luuk) Slagter junior. Luuk heeft er met vrouw en dochters op gevaren tot 1961. Er kwam een groter schip en ze verkochten de 'Zwartewater' aan een zand- en grindhandel. De 'Zwartewater' heeft daarna meerdere eigenaren gehad en belandde uiteindelijk op een schepenkerkhof in Kiestersyl. Daar lag het schip jarenlang te verpauperen. Totdat een zakenman uit Medenblik het fraai gelijnde schip zag liggen, deze kocht en ombouwde tot een recreatie-woonschip. Dit tot groot ongenoegen van Luuk, die elke drie weken van Sneek naar Harlingen ging om de vorderingen te zien en aanwijzingen te geven. Inmiddels is het schip al weer enkele keren van eigenaar verwisseld en ligt nu in de Houthaven van Amsterdam.

Toen de 'Zwartewater' van het schepenkerkhof naar de werf gesleept was voor een onderwaterinspectie, bleek het 80-jarige schip nog in perfecte staat te verkeren. Op maar één plaats moest een plaatje vervangen worden. Deze keer mocht het van ijzer zijn.

*Zwartsluis, 30 januari 2019.
Albert Keuter*

Wat gebeurde er in 1939 "An de Sluus"

ZWARTSLUIS.

HULDE VAN SPORTBROEDERS (1 Juni) Z.S.V. heeft een vriendschappelijke voetbalwedstrijd tegen Olympia (Hasselt) met 6-0 gewonnen. In verband met het feit, dat Z.S.V. onlangs het ongeslagen afdeelingkampioenschap heeft behaald, bood de voorzitter van Olympia den aanvoerder van Z.S.V. een mooie bloemenmand aan, welke dankbaar aanvaard werd.

WEDVLUCHT. (8 Juni). — De postduivenvereniging „De Postduif” hield een wedvlucht vanaf Laroche Migennes (Fr.) afstand 552 km. Deelname 21 duiven. Gelost om 6 uur 40 min. met warm weer en N.-O. wind, was de aankomst:

1. 6 uur 45 min. 46 sec. (snelheid 760,52 M. per minuut), eigenaar D. Blei; 2e, 6e J. Dekker; 3e G. Volken; 4e, 5e D. Blei.

Des avonds waren er slechts 7 vogels terug, waaruit blijkt, dat dit een zeer zware vlucht was. Door deze werd tevens deelgenomen aan de T.B.C.-liefdadigheidswedvlucht, waarvan de uitslag nader bekend zal worden gemaakt.

ZWARTSLUIS

BINNENVAART-EXAMEN. (8 Juni). — Voor het door het Onderwijsfonds voor de Schaeppvaart te Sneek gehouden examen voor kapitein voor de binnenvaart (diploma Nederland) slaagde onze plaatsgenoot de heer J. de Vries.

DRAAGT ELKANDERS LASTEN. (8 Juni)

— De Vereeniging voor Ziekenhuisverpleging „Draagt Elkanders Lasten” hield Maandagavond in het Nutsgebouw onder leiding van burgemeester D. de Koning haar jaarvergadering. Nadat de voorzitter een kort openingswoord had gesproken, kreeg de secretaris, de heer D. de Goede gelegenheid zijn overzicht over het afgelopen boekjaar uit te brengen. De premieverhoging zal voorloopig nog niet geheven worden. Het verslag van den penningmeester, den heer J. Spiekman toonde de volgende cijfers: Ontvangsten f 5173,70, uitgaven f 5427,71, tekort f 254,01. Verpleegd werden in verschillende ziekenhuizen 84 patiënten.

Het aantal leden is met 19 verminderd en bedroeg op 31 December 1938 1641. Van een controle-commissie tot 't nazien der boeken was een schriftelijk rapport ingekomen dat alles in prima orde was bevonden, zoodat den penningmeester décharge werd verleend.

Door het bestuur werd voorgesteld om het vervoer weer in te stellen voor 1 cent per persoon en het aantal onderzoekdagen (observatie) weer uit te breiden. Voor het laatste zou dan 3 cent per week per persoon moeten worden betaald. Hoewel deze maatregel niet verplicht zou worden gesteld, ontspan zich hierover een meningsverschil, zoodat dit punt werd aangehouden tot de volgende jaarvergadering.

Verder werd besproken de mogelijkheid patiënten onder te brengen in het ziekenhuis te Kampen. Dit brengt echter moeilijkheden mede voor patiëntenbezoek wegens reisproblemen (slechte busverbinding vanuit Zwartsluis, het Genemuiden veer enz.). Dit punt zal nader worden overwogen. Ook werd medegedeeld, dat een verdooving door middel van lachgas uit de bijkomende kosten zal worden bestreden.

Het aftredende bestuurslid, de heer J. Lenderink werd met groote meerderheid van stemmen herkozen.

ZWARTSLUIS.

CANDIDATENLIJST A. R. PARTIJ. (11 April). — In een dezer dagen gehouden vergadering van de A. R. Partij werd de kandidatenlijst dezer partij voor de a.s. gemeenteraadsverkiezingen als volgt samengesteld:

1. J. Meulink; 2. J. Kampherbeck; 3. J. v. d. Stouwe; 4. P. Bieze; 5. K. v. d. Belt; 6. H. v. Veen Jzn.; 7. Hs. Slagter; 8. Joh. Strating; 9. G. Schraa Hzn.; 10. B. A. Vinke; 11. J. Blei; 12. D. Jalink; 13. G. v. d. Meulen; 14. W. v. d. Berg; 15. W. v. d. Berg; 15. G. Schraa Rzn.

LUCHTBESCHERMING (13 April) — De afdeling Zwartsluis van de Ned. Ver. voor Luchtbescherming hield onder leiding van den heer Koel haar jaarvergadering. Spr. wess op het oorlogsgevaar en de noodzakelijkheid van de luchtbescherming. Door mevr. Koel werden de notulen voorgelezen in verband met het bedanken van den secretaris den heer R. Schaapman. Uit het verslag over het afgelopen vereenigingsjaar bleek, dat bij de oprichting (vorig jaar) 62 leden toetraden, terwijl dit aantal nu reeds was gestegen tot 221. De propaganda-commissie had goede resultaten bereikt. Uit het verslag van de penningmeesteresse, mevr. K. G. Huisman, bleek, dat de ontvangsten bedroegen f 115,50. De uitgaven f 56,30. Batig saldo f 59,20. De commissie tot nazien der boeken, bestaande uit de heeren J. G. van Goor en Hs. Slagter rapporteerde, dat alles in orde was bevonden. De burgemeester, de heer D. de Koning, werd met algemeene stemmen tot eere-voorzitter der afd. Zwartsluis benoemd. Wegens aftreden van den heer R. Schaapman werd mevr. Koel bij acc'amatie tot secretaresse benoemd. Tijdens de bestuursvoorstellen werd behandeld de organisatie voor cursussen in zelfbescherming, instelling van een adviesbureau en aanschaffing van een volksgasmasker. Na de pauze hield de voorzitter een causerie over het gemeenschappelijk luchtbeschermingsplan.

ZWARTSLUIS.

A.R. VERKIEZINGSVERGADERING (13 April) — In gebouw „Vrede” trad voor de A.R.-partij als spreker op de heer J. W. v. Frankenhuizen van 's-Gravenhage. De vergadering stond onder leiding van den heer J. de Groot, voorzitter van de A.R. kiesvereniging „Nederland en Oranje”. Na te zijn ingeleid door den voorzitter, begon spr. zijn rede met te zeggen, dat de verkiezing van de provinciale overheid van groot belang is in verband met de benoeming van de eerste kamerleden. Wij gaan onder de leuze voor of tegen Dr. Colijn de verkiezing tegemoet, aldus spr. Internationaal is dit kabinet van groot belang. Spr. behandelde een viertal punten: 1. Het internationale vraagstuk voor Nederland; 2. Het werkeloozenvraagstuk; 3. De democratie en 4. Mogelijkheid en noodzakelijkheid van Chr. staatkunde. Door een vijftal aanwezigen werden vragen gesteld, terwijl tusschen spr. en een voorstander der C.D.U. een heftig meningsverschil ontstond over bewapening enz.

VERBOUW OPGEDRAGEN, (13 April) — De verbouwing van het woon- en winkelhuis van den heer Joh. Driezen is opgedragen aan den sannemer T. Vinke alhier, onder architectuur van den heer H. v. d. Meulen Hzn., bouwkundige alhier.

DE A.S. VERKIEZINGEN, (13 April) — Door de afd. Zwartsluis der C.D.U. zijn de volgende kandidaten gesteld voor de gemeenteraadsverkiezingen: 1. H. Folkerts; 2. A. Peuk; 3. W. Veuger; 4. A. Idema; 5. B. Rozema en 6. A. Akkerman.

VERLICHTING SPORTVELD, (13 April) — Bij wijze van proef zullen op het gem. sportveld een viertal sterke schijnwerpers worden aangebracht aan hooge houten lichtmasten. De bedoeling hiervan is bij beoefening van een of andere sport of bij feestelijkheden het terrein langs dezen weg te verlichten. Naar we vernemen zal de Sportlaan eenige verbreding ondergaan en worden gebracht op 6 Meter. Er zal een asfaltdeklaag op genoemden weg worden aangebracht.

De **Sluziger Kroniek** is het verenigingsorgaan van de **Historische Vereniging Zwartsluis**. Het verschijnt in de regel driemaal per jaar: in april, september en december. De redactie ontvangt graag kopij voor het blad van of via leden van de vereniging; in te zenden naar het correspondentieadres of het e-mailadres van de vereniging (zie onder).

- Bestuur van de vereniging:** Cees Berens, *voorzitter*
Geke Francoise, *secretaris*
Martin Schuite, *penningmeester*
Jan Schraa, *ledenadministratie*
Thijs Oosterhof, *archiefbeheer*
- Redactie Kroniek:** Geert Doosje, *eindredacteur*
Corina Berens
Geke Francoise
Thijs Oosterhof
- Ereleden:** Z. Dekker-Schurink
J. Ridderinkhof
- Correspondentieadres:** Historische Vereniging Zwartsluis
Handelskade 25
8064 DV Zwartsluis
- Archieflocatie:** Handelskade 2 (aan de Grote Kolksluis;
bezoek op afspraak)
- Email:** info@historiezwartsluis.nl
- Website:** www.historiezwartsluis.nl
- Contributie:** € 15,- per jaar
€ 17,50 per jaar voor buitenleden
- Bankrekening:** IBAN: NL91 SNSB 0940 9022 06
BIC: SNSBNL2A SNS BANK NV
T.n.v. Penningmeester HV Zwartsluis
Tel. nr. Penningmeester 038 3866228

De penningmeester verzoekt u bij het overmaken van de contributie ook uw adresgegevens te vermelden.

Verantwoordelijkheid Kroniek

Aan de artikelen en rubrieken wordt de grootst mogelijke zorg besteed. Door de redactie wordt geen enkele aansprakelijkheid aanvaard omtrent onjuistheden en/of fouten in door derden aangeleverde artikelen. Zij behoudt zich het recht voor artikelen zonder opgave van redenen in te korten of tekstuele wijzigingen aan te brengen.

Het overnemen van welk deel ook van de inhoud van de Kroniek of van foto's is slechts toegestaan na schriftelijke toestemming van de redactie.

